

YHDENVERTAISUUDEN PUU

Tavoitteet:

- Pohtia syrjinnän eri muotoja, rakenteita, syitä ja seurauksia.
- Tunnistaa keinoja puuttua syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta omassa lähiympäristössä ja yhteiskunnassa.
- Harjoitella syy-seuraussuhdeajattelua, ryhmätyötaitoja ja omien mielipiteiden esittämistä.

Kesto: 30–45 min

Ryhmäkoko: 15–30 oppilasta. Työskennellään pienryhmissä.

Tarvikkeet: Jokaiselle pienryhmälle iso paperi (esim. fläppipaperi), jolle on etukäteen piirretty isohko puu (säästää aikaa), tusseja, liimalappuja.

Tehtävän kulku:

Harjoituksen alussa on hyvä keskustella ryhmän kanssa siitä, mitä käsitteet yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja syrjintä tarkoittavat. Voitte pohtia myös seuraavia kysymyksiä: Saako koulussa jokainen olla oma itsensä? Vaikuttaako nuoren tausta esimerkiksi hänen mahdollisuuksiin käydä koulua tai löytää työpaikka, miten? Ketkä joutuvat kokemaan syrjintää ja minkälaisissa tilanteissa? Miksi syrjintään pitää puuttua?

Jaa aluksi osallistujat noin 4–5 hengen pienryhmiin. Anna jokaiselle pienryhmälle iso paperi, jolle on piirretty suuri puu oksineen ja juurineen. Osallistujien tehtävänä on analysoida syrjinnän eri muotoja, syitä ja seurauksia sekä etsiä keinoja, joilla voidaan edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua syrjintään.

Tehtävä aloitetaan kirjoittamalla **puun runkoon syrjinnän eri muotoja** (esim. seksuaalinen häirintä, rasismi, kiusaaminen, sukupuolisyryntä, fyysiset esteet, etninen profilointi...). Ohjeista osallistujia miettimään, minkälaista suoraa tai epäsuoraa syrjintää tai häirintää on? Miten se ilmenee? Keneen se kohdistuu ja miten? Kysymystä on hyvä tarkastella mahdollisimman laajasti ja eri näkökulmasta. On tärkeää muistaa, että syrjintä ei ole välttämättä näkyvää, eikä sitä ole aina helppoa tunnistaa.

Seuraavaksi lähdetään miettimään **syrjinnän syitä** ja kirjoitetaan niitä **puun juuriin**. Mistä syrjintä johtuu? Mikä saa jonkun syrjimään toista? Minkälaisia syitä syrjinnällä on? Painota, että häirintä tai syrjintä ei ole koskaan sen kohteeksi joutuvan syytä! On myös tärkeää huomioida erityisesti ne syyt, jotka liittyvät yhteiskunnan rakenteisiin, asenteisiin ja normeihin.

Kun juurakko on valmis, siirrytään seuraavaksi **puun oksiin**, joihin kirjoitetaan **syrjinnän seurauksia**. Miten syrjintä vaikuttaa ihmiseen tai ihmisryhmään, joka on sen kohteena? Miten se vaikuttaa syrjijään itseensä? Entä yhteiskunnan ilmapiiriin ja sen toimintaan? Seurauksia on hyvä pohtia niin yksilön ja ihmisryhmien kuin yhteiskunnan ja globaalien yhteisöidenkin tasolla.

Kerätkää vielä lopuksi **liimalappuille ratkaisuehdotuksia**, joiden avulla voidaan edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua syrjintään. Ohjeista ryhmiä pohtimaan ratkaisuehdotuksia suhteessa kirjoittamiinsa syihin ja seurauksiin. Lappuja voi sijoittaa puuhun sen mukaan, mitä ongelman syytä tai seurausta ne pyrkivät ratkomaan. Yleensä parhaat vaikutuskeinot ovat ne, jotka puuttuvat suoraan syihin, eivätkä seurauksiin.

Ratkaisuja voidaan pohtia ihmisten oman toiminnan, mutta myös yhteiskunnan, asenteiden, normien ja toimintatapojen näkökulmasta. Kaikki ideat ovat tärkeitä!

Yhdenvertaisuuden puu on nyt valmis! Tarkastelkaa puita yhdessä. Pyydä jokaista pienryhmää esittelemään oma puunsa ja tiivistämään käytyä keskustelua. Anna muille ryhmille mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä ja huomioita. Keskustelkaa yhdessä.

Vaihtoehtoinen toteutustapa:

Voit nopeuttaa harjoitusta niin, että teette vain yhden puun yhtenä isona ryhmänä ja käytte kaikki kohdat vaihe vaiheelta läpi samaan aikaan. Osallistujat saavat kussakin kohdassa aikaa kirjoittaa liimalapuille omia vastauksiaan ja tuovat sitten lappunsa yhteiseen puuhun. Voit myös jakaa luokan kolmeen joukkueeseen, joista ensimmäiset miettivät syitä, toiset seurauksia ja kolmannet ratkaisuehdotuksia.